

ПРО ЗАХОДИ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗАГИБЕЛІ ТА ТРАВМУВАННЯ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Освітній процес у закладах освіти Одеської області у 2022-2023 навчальному році організовувався відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Основними пріоритетами діяльності була та залишається безпека всіх учасників освітнього процесу та забезпечення сталості навчання.

Важливе місце в організації роботи закладу освіти належить створенню безпечного освітнього середовища, яке забезпечує:

наявність безпечних умов навчання та праці,
комфортну міжособистісну взаємодію, сприяючи емоційному благополуччю учнів, педагогів та батьків, відсутність будь-яких проявів насильства та наявність достатніх ресурсів для їх запобігання,
дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу.

З цією метою у закладах та установах освіти області систематично проводиться робота зі створення здорових та безпечних умов під час організації освітнього процесу, профілактично-роз'яснювальна робота щодо попередження нещасних випадків, розробляються та здійснюються заходи з питань охорони праці, пожежної безпеки, цивільного захисту, безпеки дорожнього руху та профілактики травматизму.

Департамент освіти і науки Одеської обласної державної (військової) адміністрації (далі-Департамент) ставить пріоритетним і визначає головне завдання для закладів освіти області всіх типів і форм власності,- створити безпечне освітнє середовище для учасників освітнього процесу, у тому числі забезпечити навчання здобувачів освіти основам безпеки життєдіяльності та виховати в них життєву потребу жити за законами і правилами, що забезпечують повсякденну безпеку.

З метою створення безпечного середовища та профілактики травматизму серед здобувачів освіти Департамент здійснює системну організаційну і управлінську діяльність щодо забезпечення надійності та безпеки об'єктів освітньої інфраструктури, проведення в закладах освіти заходів з набуття дітьми стійких навичок і звичок щодо безпечної поведінки.

Дані питання розглядаються на нарадах керівників органів управління освітою сільських, селищних, міських рад, керівників закладів та установ освіти обласного підпорядкування, професійної (професійно-технічної) освіти тощо.

Крім того, ці питання заслуховуються на комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Одеської ОДА; вивчаються під час огляду закладів освіти до нового навчального року та осінньо-зимового періоду; щорічно проводяться навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, семінари-практикуми з питань ЦЗ тощо.

Неодноразово проводилися наради в онлайн режимі з керівниками органів управління освітою сільських, селищних, міських рад, керівниками закладів освіти обласного підпорядкування, професійної (професійно-технічної) освіти з питань технічної готовності споруд цивільного захисту для укриття учасників освітнього процесу, підготовки споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів; пожежної техногенної безпеки.

Значна робота проводиться відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» з метою формування фонду захисних споруд цивільного захисту для укриття персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти, серед яких споруди цивільного захисту, споруди подвійного призначення та найпростіших укриттів.

Мережа закладів освіти Одеської області різних типів та форм власності складається із 1662 закладів, серед яких: 855 закладів дошкільної освіти (ЗДО); 725 закладів загальної середньої освіти області (ЗЗСО); 28 закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О); 36 закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО); 18 закладів вищої освіти (ЗВО).

Разом з тим працюють 98 закладів позашкільної освіти (ЗПО) та 53 наукові установи.

За таких умов одним із основних пріоритетів є гарантування безпечних умов навчання та праці для усіх учасників освітнього процесу.

Незважаючи на воєнний стан, заклади освіти закінчили навчальний рік та готуються до початку нового 2023-3024 навчального року.

Забезпечення прав учасників освітнього процесу на безпечні та нешкідливі умови навчання, питання усунення порушень у сфері пожежної та техногенної безпеки на даний момент залишається одним із пріоритетних напрямів діяльності органів управління освітою та закладів (установ) освіти Одеської області.

Створення ефективного протипожежного захисту закладів освіти-важливий фактор у забезпеченні безпеки учасників освітнього процесу, що передбачає:

- наявність та утримання в належному стані первинних засобів гасіння;
- наявність протипожежної сигналізації;
- наявність і утримання в належному стані евакуаційних виходів з будівлі, оснащення їх спеціальними знаками;
- оформлення інформаційних стендів зі схемами з профілактики надзвичайних ситуацій;
- проведення інструктажів з учнями та персоналом школи на тему пожежної безпеки тощо.

Упродовж 2022 року на території Одеської області у закладах освіти виникло **6** пожеж, якими нанесено матеріальний збиток на суму 36 тис. 800 грн.

З початку 2023 року виникла **1** пожежа (29.05.2023 року) збиток встановлюється.

За результатами проведених заходів у 2022 році до окружних адміністративних судів було подано **220** позовних заяв (з них за об'єктами закладів освіти: **38** об'єктів закладів вищої освіти, **36** закладів професійної (професійно-технічної) освіти, **89** закладів загальної середньої, **52** заклади дошкільної освіти та **5** закладів позашкільної освіти).

Районними управліннями ГУ ДСНС України в Одеській області проаналізовані відповідні матеріали попередніх планових, позапланових перевірок стану пожежної та техногенної безпеки у закладах освіти області.

За результатами аналізу у письмовій формі з переліком порушень правил пожежної безпеки та стан утримання захисних споруд (сховищ, протирадіаційних споруд, найпростіших укриттів та споруд подвійного призначення) поінформовано усіх голів територіальних громад.

Разом з тим проводяться додаткові перевірки приміщень об'єктів освіти, виявлені недоліки усуваються.

Станом на початок червня 2023 року **18** справ знаходяться на розгляді, **174** рішення винесено на користь Головного управління ДСНС, **146** проваджень закрито у зв'язку з усуненням порушень.

Забезпечення пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту закладів освіти залишається не повністю вирішеним, чим звичайно викликає занепокоєння.

Зокрема, заходи які безпосередньо впливають на своєчасне виявлення пожежі не виконуються з року в рік, що знижує рівень пожежної безпеки закладів та підвищує ризик виникнення пожеж та інших надзвичайних ситуацій.

Проблема зношеності обладнання, відсутності або несправності автоматичних систем пожежної сигналізації та оповіщення людей, потреба в заміні або ремонті системи електропостачання та дообладнанні первинними засобами пожежогасіння є характерною для закладів освіти.

Крім того, більшість закладів освіти розташовані в старих будівлях, в яких проектною документацією відповідно до державних будівельних норм не було передбачено наявності автоматичних систем пожежної сигналізації та оповіщення людей, а електричні мережі не були розраховані на високі навантаження із застосуванням новітнього технологічного обладнання для харчоблоків та комп'ютерної техніки для освітнього процесу. У зв'язку з цим виникає необхідність повної або часткової заміни електричної мережі та встановлення сучасних електричних запобіжників.

Задля організованого початку нового навчального року у Департаменті освіти і науки обласної державної адміністрації, територіальних органах управління освітою, у підпорядкованих закладах освіти під час підготовки до нового навчального року вжиті заходи щодо забезпечення протипожежного захисту в освітніх установах, а саме:

- видані накази «Про організацію пожежної безпеки», «Про призначення відповідальних за збереження життя і здоров'я здобувачів освіти під час освітнього процесу, стан пожежної безпеки в кабінетах, класах, майстернях,

лабораторіях, за забезпечення справності систем водопостачання, опалення, електроустановок, електромереж та електрообладнання»;

- створені пожежно-технічні комісії;
- визначені відповідальні за дотримання протипожежного режиму, забезпечення справності приладів опалення, електроустановок, технологічного обладнання;
- проводяться профілактичні огляди та планово-попереджувальні ремонти електрообладнання і електромереж, усуваються порушення, що можуть призвести до пожежі;
- практично відпрацьовуються плани евакуації здобувачів та працівників закладів освіти при виникненні пожежі;
- до проведення заходів з протипожежної тематики серед учасників освітнього процесу, батьківської громадськості залучаються працівники територіальних підрозділів ГУ ДСНС в Одеській області.

Упродовж 2022-2023 навчального року з учасниками освітнього процесу проводилася робота щодо профілактики пожеж у побуті, заняття з особами, відповідальними за евакуацію дітей з приміщень закладів освіти, практичні заняття з відпрацювання евакуації учасників освітнього процесу у випадку пожежі.

Представники ДСНС також долучилися до спільної роботи разом з педагогічними працівниками області до проведення роботи з попередження пожеж, виховання культури дотримання вимог пожежної безпеки серед здобувачів освіти.

Упродовж 2022 та 2023 років у закладах освіти Одеської області тривала робота щодо створення належних безпечних та нешкідливих умов навчання та праці в умовах воєнного стану, забезпечення функціонування та обладнання наявного фонду захисних споруд цивільного захисту у відповідності до чинних стандартів, правил та норм.

З лютого 2022 року були окреслені чіткі завдання щодо проведення відповідних заходів безпеки.

Як результат, **555 закладів загальної середньої** працювали в очному та змішаному форматі та **170 закладів у дистанційному форматі**, ще **238 закладів дошкільної освіти працювали у 2022-2023 навчальному році в очному форматі**.

Станом на червень 2023 року кількість функціонуючих укриттів в закладах освіти зросла, роботи тривають.

Упродовж 2022-2023 років із залученням представників ДСНС України в Одеській області були проведені заходи щодо обстеження захисних споруд цивільного захисту, проведено у **1403** комісійні обстеження.

Робота щодо утворення у закладах освіти безпечного освітнього середовища триває, на даний час продовжуються роботи щодо облаштування захисних споруд цивільного захисту у 13 закладах освіти Одеського району та 11 закладах Болградського району.

З метою виховання у підростаючого покоління базового поняття основ безпечного середовища, яке містить у собі знання з правил пожежної безпеки,

мінної безпеки та цивільного захисту в цілому, засвоєння алгоритму дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру, Департамент, органи управління освітою, заклади освіти спільно із представниками ДСНС формують в закладах освіти мережу класів безпеки, функціонування яких направлено на вивчення основних вимог пожежної безпеки та безпеки життєдіяльності в цілому.

Станом на 14 червня 2023 року на території Одеської області відкрито **137** класів безпеки, з яких: **135** класів на базі закладів освіти, **1** клас на базі ДСНС та **1** клас на базі інших об'єктів (у 2022 році – **34** класи з них **1** на базі ДСНС, у 2023 році – **101** клас з них **1** на базі інших об'єктів).

Поряд з цим, Департаментом освіти та науки Одеської обласної державної адміністрації розроблено обласний план заходів щодо створення класів безпеки у закладах освіти на 2023 рік, яким передбачено відкриття **310** класів безпеки.

Також, на території Одеської області почали працювати **9** вихователів безпеки, які пройшли спеціалізоване навчання (*Вигодянська сільська рада, Нерубайська сільська рада, Савранська ТГ, Подільська ТГ, Доброславська ТГ, Великодолинська ТГ, Куяльницька ТГ та 2-а вихователя в Окнянській ТГ Одеської області*).

Спеціалістами безпеки спільно з територіальними підрозділами Головного управління розроблено і узгоджено **20** планів заходів, проведено **16** спільних інформаційно-просвітницьких заходів (наради, конференції), **37** спільних превентивних заходів (лекції, уроки, інтерактивні заняття, тощо), розглянуто **2** усних звернення щодо проблематики у сфері пожежної та техногенної безпеки у навчальних закладах, надано **36** консультації щодо забезпечення пожежної та техногенної безпеки, прийнято участь у **29** заходах щодо організації безпеки під час проведення масових заходів в закладах освіти.

Разом з тим, у закладах освіти Одеської області створені та функціонують **310** дружин юних пожежних-рятувальників, загальна кількість юних рятувальників складає **2550** дітей.

Однією із важливих складових системи управління охороною праці є компетентність і підготовка працівників галузі освіти з правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності, що забезпечується шляхом організації навчання та перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах загальної середньої та дошкільної освіти області.

Цьогоріч функціональне навчання з охорони праці та безпеки життєдіяльності відбувалося в обласному навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в онлайн-режимі для:

- керівників органів управління освітою сільських, селищних, міських рад, відповідальних за охорону праці у відділах, управліннях освітою;

- директорів, заступників директорів закладів загальної середньої, позашкільної освіти обласного підпорядкування, керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та їх заступників.

У 2022 році пройшли навчання-151 посадова особа, на 2023 рік навчання сплановано.

Практичну підготовку з питань ЦЗ у 2022 році всі учасники освітнього процесу проходили під час проведення в закладах освіти планового спеціального об'єктового тренування з питань ЦЗ та позапланових тренувань з екстреної евакуації людей із приміщень, днів ЦЗ, Тижнів безпеки дитини. Так було проведено : Об'єктових тренувань -1517; Днів ЦЗ-1077; Тижнів безпеки дитини 922. При проведенні тренувань були залучені 171660 осіб.

З метою підвищення рівня обізнаності цивільного населення щодо ризиків, пов'язаних із поводженням із вибухонебезпечними предметами, у 1 кварталі 2023 року пройшли навчання та отримали відповідні сертифікати понад 4,5 тис працівників освітніх закладів та установ.

Керівники закладів (установ) освіти є відповідальними за створення безпечних умов освітнього процесу.

З метою організації роботи із підготовки закладів (установ) освіти до нового навчального року керівники закладів уживають заходів щодо приведення інженерно-технічних комунікацій, устаткування, обладнання у відповідність до чинних стандартів, правил, норм.

За інформацією органів управління освітою та керівників закладі, до введення воєнного стану, у закладах освіти були усунені ряд недоліків, а саме:

- у 43 закладах освіти установлені автоматичні установки пожежогасіння;
- 652 заклади освіти обладнано блискавкозахисними пристроями;
- у 394 навчальних корпусах та 51 приміщенні гуртожитків установлена автоматична пожежна сигналізація;
- закуплено різної маси вогнегасників в кількості 21 361 шт., із них: 3 807 вуглекислотних та 17 554 порошкових вогнегасників;

- у 453 закладах освіти установлено (відремонтовано) пожежні водоймища, у 179 - пожежні гідранти;

- у закладах освіти оброблені вогнезахисним розчином близько 200 тис.м². дерев'яних конструкцій.

Разом з тим залишаються не усуненими порушення, що потребують значних фінансових затрат, а саме:

- у 729 навчальних корпусах, 173 гуртожитках не установлена автоматична пожежна сигналізація;

- 573 заклади освіти необхідно обладнати блискавкозахисними пристроями;

- потребують закупівлі вогнегасники різної маси в кількості 5 834 одиниці, із них: 1 621 вуглекислотних та 4 213 порошкових вогнегасників;

- необхідно облаштувати у 365 закладах освіти пожежні водоймища, у 387 - пожежні гідранти;

- потребують обробленню вогнезахисним розчином майже 300 тис м² дерев'яних конструкцій.

За попередніми загальними розрахунками для досягнення належного стану захисту об'єктів (окрім закладів фахової передвищої та вищої освіти, що підпорядковані МОН України) необхідно залучити орієнтовно 900 млн грн.

Для створення належних умов у закладах освіти, що підпорядковані МОН України, необхідно залучити, орієнтовно, 227 млн грн. Про що поінформовано профільне Міністерство.

З метою попередження загибелі, травмування здобувачів освіти, у закладах загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти області посилено профілактичну та роз'яснювальну роботу з питань підвищення рівня культури поведінки дітей на дорогах, закріплення знань та правил дорожнього руху, організовані інформативні заходи з усвідомлення найгостріших проблем безпеки дорожнього руху.

Із учнями систематично проводяться тижні безпеки дорожнього руху, уроки, бесіди, тематичні інструктажі з питань попередження дорожньо-транспортного травматизму, навчально-тренувальні заняття з медичними сестрами закладів: «Перша допомога під час дорожньо-транспортного травматизму», облаштовано імпровізовані куточки переходу дороги із умовними знаками, де проводять уроки безпеки на дорозі.

Департаментом освіти і науки облдержадміністрації упродовж року здійснювався нагляд за додержанням вимог нормативно-правових актів у сфері охорони праці, аналізується стан травматизму серед учасників освітнього процесу, у закладах освіти розробляються заходи щодо попередження та недопущення дитячого травматизму, виробничого та невиробничого травматизму серед працівників.

У зв'язку з організацією освітнього процесу за змішаною формою навчання значно знизилася кількість нещасних випадків під час освітнього процесу. Тому, за результатами проведених розслідувань нещасних випадків, що сталися з учнями під час освітнього процесу до дисциплінарної відповідальності, за недостатнє виконання своїх посадових обов'язків педагогічні працівники не притягалися.

Всі нещасні випадки траплялися з власної необережності самих потерпілих. В основному травми відбуваються через падіння учнів середньої вікової категорії, необережність, на водоймах.

Викликає стурбованість кількість випадків загибелі дітей дошкільного та шкільного віку під час перебування під супроводом батьків, у тому числі і скоєння суїцидів (або самоушкоджень).

На підставі вивчення, аналізу стану травматизму, причин його виникнення серед дітей та учнівської молоді можна зробити висновок, що незважаючи на певні зрушення в роботі по забезпеченню безпеки життєдіяльності та профілактики виробничого і невиробничого травматизму, все ж таки випадки травмування учнів ще мають місце, а отже, заходи, які здійснюються в закладах освіти, є недостатньо ефективними і не забезпечують стовідсоткового виконання державної політики у галузі безпеки життєдіяльності.

Недостатньо уваги приділяється питанням проходження посадовими особами навчань з охорони праці, пожежної безпеки, цивільного захисту та проведення навчань з охорони праці для всіх працівників закладу.

Слід також наголосити на той факт, що на рівні заступників керівників закладів освіти недостатньо уваги приділяється питанням попередження травматизму, проведенні роз'яснювальної роботи з питань охорони праці та цивільного захисту у роботі з вихователями, класними керівниками, та вчителями-предметниками, недостатня взаємодія з батьками (законними представниками).

Негативно впливає на організацію роботи і не подача інформацій, несвоєчасність подачі інформацій та їх зміст.

З метою створення безпечного освітнього середовища у закладах освіти та організацію в них рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти та викладання розпорядженням КМУ від 07 квітня 2023 року за № 301-р ухвалена Концепція безпеки закладів освіти, що передбачає розбудову сучасних комфортних укриттів, а також нові підходи до пожежної безпеки, охорони шкіл із залученням відповідних підрозділів поліції, пропускну режиму, відеоспостереження та інклюзивності.

Розпорядженням голови Одеської ОВА від 10.05.2023 за № 269/А-2023 затверджений Регіональний план заходів щодо реалізації Концепції безпеки у закладах освіти Одеської області на 2023-2025 роки.

То ж питання формування у закладах освіти безпечного освітнього середовища є актуальним та одним із пріоритетних у найближчі роки, навіть попри закінчення війни.

Начальник відділу корекційної освіти,
соціальної роботи та взаємодії з інклюзивно -
ресурсними центрами

Оксана УГЛІК